

Andrzej J. WÓJCIK¹

PROBLEMATYKA GEOLOGICZNA I GÓRNICZA W „BIBLIOTECE WARSZAWSKIEJ” DO 1870 ROKU

„Biblioteka Warszawska” ukazująca się od 1841 r. była, do chwili pojawienia się specjalistycznej prasy technicznej (np. „Przegląd Techniczny”), jedynym polskim czasopismem zamieszczającym cyklicznie artykuły z zakresu geologii i górnictwa. Na początku działalności czasopisma artykuły były zgrupowane w kilku działach, jak np. „Rozprawy i materiały” zawierające oddział „Nauki przyrodnicze” (geologia i mineralogia) oraz „Technologia” (górnictwo i hutnictwo). W latach późniejszych artykuły naukowe poświęcone geologii i górnictwu zgrupowano w innych sekcjach: „Z nauk i umiejętności i przemysłu”, „Z podróży”, „Nauki przyrodzone” oraz „Rozbiory”. W ramach „Biblioteki Warszawskiej” wychodziły rocznie cztery zeszyty w nakładzie dochodzącym w sumie do 3000 egzemplarzy. W latach 1841–1870 ukazało się około stu różnych artykułów z zakresu geologii i górnictwa. Należy zaznaczyć, że „Biblioteka Warszawska” była wydawana do 1914 r.

1. Wstęp

Historia czasopiśmiennictwa technicznego jest tą dziedziną, która jest wiązana ze znużającą, niewdzięczną i bardzo drobiazgową pracą. Analiza zawartości poszczególnych czasopism daje jednak często podstawy do podejmowania badań w nowych kierunkach. Równocześnie, bez znajomości dokonań wielu specjalistów, nie sposób mówić o poznaniu „dziedzictwa i historii górnictwa”.

Prezentowana praca jest pierwszą próbą charakterystyki zawartości „Biblioteki Warszawskiej” (do 1870 r.) i przedstawia listę zamieszczanych na jej łamach artykułów z zakresu geologii oraz górnictwa. Końcowa data obejmująca opracowanie nie wyznacza jakiegokolwiek granicy w historii, ale zbiega się między innymi z uchwaleniem ustawy o prawie górnictwa w Królestwie Polskim oraz powstaniem nowych periodyków technicznych („Przegląd Techniczny”, „Przyroda i Przemysł”).

¹ Polska Akademia Nauk, Instytut Historii Nauki, Warszawa.

2. „Biblioteka Warszawska” – powstanie czasopisma

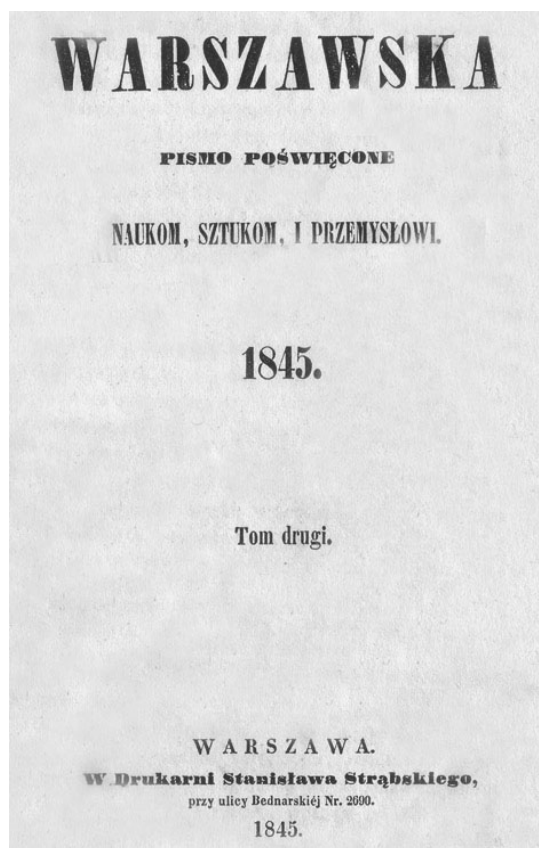
Lata czterdzieste XIX w. to okres ożywienia życia literackiego i naukowego w Warszawie. Mimo braku uczelni i instytucji naukowych próbowano organizować życie naukowe, tworząc między innymi i rozwijając instytucje zastępcze jak salony i redakcje czasopism [1, 3]. Czasopismo „Biblioteka Warszawska” miało niemal charakter instytucji, posiadało silne zaplecze materialne, które przekazywali założyciele w osobach: Michała Balińskiego, Aleksandra Kurtza, Adolfa Kurtza, Leona Łubieńskiego, Wincentego Majewskiego, Leona Potockiego, Antoniego Szafrńskiego, Aleksandra Tyczyńskiego i Kazimierza Władysława Wójcickiego [2, 3]. Czasopismo, jak głosił podtytuł, poświęcone było „naukom, sztukom i przemysłowi”. To w nauce założyciele widzieli środek i narzędzie rozwoju gospodarczego kraju. „Biblioteka Warszawska” została założona 12 września 1840 r., a ukazywała się nieprzerwanie w latach 1841–1914. Czasopismo powstało w kręgu liberałów warszawskich, stojących na stanowisku legalizmu i lojalizmu, ale skupiła wokół siebie przedstawicieli inteligencji szlacheckiej i mieszczańskiej.

Pierwszym redaktorem „Biblioteki Warszawskiej” był Antoni Szafrński, którego w 1842 r. zastąpił Michał Baliński. Funkcję tę, w następnych latach, przemienicznie pełnili także: Kazimierz Władysław Wójcicki, Leon Łubieński, Antoni Potocki, Antoni Waga. Od 1848 r., po uzyskaniu dużego wsparcia finansowego ze strony bankowców (Leopold Kronenberg i Matias Rosen przekazali donację w wysokości 12000 złotych), redaktorem naczelnym został, na kolejne 25 lat, Kazimierz Władysław Wójcicki. W latach późniejszych na tym stanowisku zastąpili go Aleksandr Tyszyński, Feliks Jezierski, Józef K. Plebański i Adam Krasiński [1].

Pierwsze spotkanie zespołu redakcyjnego czasopisma odbyło się w grudniu 1840 r., a już 13 stycznia 1841 r. zdecydowano, że za wszystkie artykuły przyjęte do druku w „Bibliotece Warszawskiej” będą wypłacane honoraria [3]. Redakcja – instytucja została podzielona na wydziały: filozoficzny, historyczny, prawa, nauk administracyjnych, literatury oraz przemysłu, które w 1859 r. przemianowano na następujące: I. Historyczny, II. Literacko-filozoficzny, III. Nauk społecznych, IV. Nauk przyrodniczych. Równocześnie rozpoczęto działania mające na celu przekształcenie redakcji i utworzenie towarzystwa naukowego, które miało nosić nazwę: Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Pierwszy projekt statutu powstał 4 marca 1862 r. Niestety propozycja ta nie została przyjęta przez władze carskie [3]. Należy zaznaczyć, że nakład czasopisma początkowo dochodził do 1000–1200 egzemplarzy rocznie, a maksymalnie osiągał wielkość prawie 3000 egzemplarzy rocznie (w latach 1850–1870).

3. Artykuły o tematyce geologicznej i górniczej na łamach czasopisma

W XIX w. geologia i górnictwo rozpoczęły współdziałanie z różnymi dziedzinami nauki. Konieczność ta wynikała przede wszystkim z objęcia działalnością przemysłową wielu nowych złóż różnych surowców mineralnych. Napotymano nowe problemy bardzo istotne dla poszukiwania, udostępniania i eksploatacji. Współdziałanie to także tworzenie organizacji i płaszczyzn wymiany poglądów i opinii. Wykorzystywano w tym celu także szereg czasopism zagranicznych (np. „Archiv für Bergbau und Hüttenwesen”, „Jahrbuch für den Berg- und Hüttenmann“, „Annales des Mines ou Recueil des memoires sur l’exploitation des mines et sur les sciences qui s’y rapportent“, „Gornyj Żurnal”), których to zasięg oddziaływania był stosunkowo mały i ograniczony tylko dla niewielkiego grona specjalistów [6].

Rys. 1. Strona tytułowa „Biblioteki Warszawskiej”.

Fig. 1. Front page of “Biblioteka Warszawska”.

„Biblioteka Warszawska” aż do chwili pojawienia się wyspecjalizowanych (technicznych) czasopism była jedynym polskim forum, na łamach którego zamieszczano różne artykuły z zakresu geologii i górnictwa. Łącznie, do 1870 r. wydrukowano około stu artykułów z zakresu geologii i górnictwa (por. załączona lista publikacji, która została opracowana na podstawie zawartości czasopisma).

Na początku działalności czasopisma artykuły były zgrupowane w kilku działach, jak np. „Rozprawy i materiały” zawierające oddział „Nauki przyrodnicze” (geologia i mineralogia) oraz „Technologia” (górnictwo i hutnictwo). W latach późniejszych artykuły naukowe poświęcone geologii i górnictwu zgrupowano w innych sekcjach: „Z nauk i umiejętności i przemysłu”, „Z podróży”, „Nauki przyrodzone” oraz „Rozbiory”. Do najwybitniejszych autorów tego okresu należy niewątpliwie zaliczyć Ludwika Zejsznera (28 artykułów), Hieronima Łabęckiego (19 artykułów) czy też Georga G. Puscha (5 artykułów).

Należy zaznaczyć, że zdecydowany rozwój prasy nastąpił dopiero w drugiej połowie XIX w. Działy poświęcone górnictwu i geologii posiadały, między innymi: „Przyroda i Przemysł” (1872–1881), „Pamiętnik Fizjograficzny” (1881–1917), „Wszechświat” (od 1882 r.), „Kosmos” (od 1881 r.) i przede wszystkim „Przegląd Techniczny” (od 1875 r.). Należy tu także wspomnieć o osobie Jana Pazdura, który problemom związanym z oddziaływaniem czasopiśmiennictwa technicznego na światopogląd techników polskich, poświęcił wiele miejsca w swoich opracowaniach, które są pierwszymi kompleksowymi analizami historii polskiej prasy specjalistycznej [4, 5, 7].

4. Zakończenie

„Biblioteka Warszawska”, będąca przez lata swoistą platformą wymiany myśli naukowych i poglądów, przyczyniła się niewątpliwie do rozwoju także nauk geologicznych i górniczych. Czasopismo przez lata dzieliło niejako losy Polski. Wraz z pojawianiem się wyspecjalizowanych periodyków technicznych jego rola i znaczenie malało, ale równocześnie, poprzez zmianę linii, pozwalało na dokonywanie wszechstronnego przeglądu istniejącego stanu wiedzy.

* * *

Lista publikacji z zakresu geologii i górnictwa, zamieszczonych na łamach „Biblioteki Warszawskiej” do 1870 roku

1841

- t. I, s. 70–72: Kitajewski Adam M.: *O wodach mineralnych w Królestwie Polskim. Wiadomość wyjęta z raportu, który w języku francuskim złożył w roku 1837 rządowi...*
- t. II, s. 219–228: Łabęcki Hieronim]: *Wiadomość ogólna o górnictwie rządowym w roku 1840.*
- t. II, s. 532–538: Łabęcki Hieronim: *Wiadomość ogólna o górnictwie prywatnym w Królestwie Polskim w r. 1840.*

- t. II, 845–846: [?] [na podst. pracy A. Kitajewskiego]: *Rozbiór wody mineralnej Soleckiej*.
- t. II, s. 846–848: Łabęcki Hieronim: *Teoria p. Agasiza o zwałach lodu (glaciers) jako przyczynie głazów narzutowych i rozszaniach urwisk, skał pierwotnych na powierzchni krajów niegórzystych*.
- t. III, s. 483–484: [?] [rec.]: *Górnictwo w Polsce. Opis kopalnictwa i hutnictwa polskiego pod względem technicznym, historyczno–statystycznym i prawnym, skreślił Hieronim Łabęcki. Tom I z tablicami*.
- t. III, s. 725–731: Baliński M. [rec.]: *Górnictwo w Polsce. Opis kopalnictwa i hutnictwa polskiego pod względem technicznym, historyczno–statystycznym i prawnym, skreślił Hieronim Łabęcki. Tom I z tablicami*.
- t. IV, s. 99–136: Łabęcki Hieronim: *Wiadomość bibliograficzna o górnictwie w Polsce i naukach przyrodzonych ściśle z nim mających*.
- t. IV, s. 678–684: Baliński M. [rec.]: *Górnictwo w Polsce. Opis kopalnictwa i hutnictwa polskiego pod względem technicznym, historyczno–statystycznym i prawnym, skreślił Hieronim Łabęcki. Tom II*.
- t. IV, s. 686–699: Zejszner [Zeusner] Ludwik: *Uwagi nad pismem p. Rosta: Beitrag zur Geognosie von Sud–Polen, Berlin*.

1842

- t. I, s. 442–443: Zejszner Ludwik: *Geschichte der Wieliczkaer Saline itd. Historia żupy wielickiej. Wiedeń*.
- t. I, s. 581–618: Zejszner Ludwik: *Rzut oka na budowę geologiczną Tatr i wzniesień od nich równoległych*.
- t. III, s. 324–360: Zejszner Ludwik: *O powstaniu skał metamorficznych w okolicach Dobszyny*.
- t. III, s. 552–569: Rost August G. H.: *O prawdopodobieństwie odkrycia soli i solanek w Królestwie Polskim*.
- t. III, s. 666–675: J. P. [?]: *O złocie południowej Azji*.
- t. IV, s. 643–647: Wolicki Konstanty: *List z powodu dzieła: Górnictwo polskie H. Łabęckiego*.

1843

- t. I, s. 201–220: Łabęcki Hieronim: *Przypadki nieszczęśliwe w kopalniach węgla kamiennego w Polsce*.
- t. II, s. 457–527: Zejszner Ludwik [tłum.]: *O stepach i pustyniach przez Alexandra Humboldta*.
- t. II, s. 560–574: Zejszner Ludwik: *Pomiar barometryczny Żupy Bocheńskiej w miesiącu marcu 1843 r.*
- t. III, s. 198–204: Zejszner Ludwik: *Uwagi nad pismem p. Rosta o prawdopodobieństwie odkrycia soli i solanek w Królestwie Polskim*.
- t. III, s. 243–251: Fritsche Karol: *Krótki opis ziemiorodno–kopalniczy zakładów rządowych górniczych okręgu wschodniego*.
- t. III, s. 398–400: Zejszner Ludwik: *Wiadomość o formacjach rozpostartych nad jeziorem Bajkałskim*.
- t. III, s. 419–421: Zejszner Ludwik: *Kopalnie bursztynu w Królestwie Polskim*.
- t. III, s. 691–694: Dechen Heinrich [rec. mapy L. Zejsznera, Carte geologique de la chaine du Tatra et des soulevemens paralleles]: *Karta geologiczna Tatr*.
- t. III, s. 707–714: Łabęcki Hieronim [rec.]: *Krótki opis historyczny, geologiczny i górniczy Wieliczki, skreślił Ludwik Zejszner. Z dwiema tablicami*.
- t. IV, s. 193–213: Z. [?]: *O Janie Filipie Karozym (de Carosi) i Karolu Pertesie (de Perthées), dwóch naturalistach polskich pod Stanisławem Augustem*.
- t. IV, s. 205–209: Pusch Georg Gottlob [Pusch J. B.]: *Wiadomość o nowo odkrytych ogromnych pokładach soli kamiennej pod Stebniem w Galicji wschodniej*.
- t. IV, s. 707–709: Łabęcki Hieronim [rec.]: *Krótki opis historyczny, geologiczny i górniczy Wieliczki, przez Ludwika Zejsznera. Berlin*.

1844

- t. I, s. 459–466: Zejszner Ludwik: *Odpowiedź na recenzję p. H. Łabęckiego Opisu Wieliczki*.
- t. I, s. 665–668: Łabęcki Hieronim [rec.]: *Deutsche Bergbohrer–Schule oraz Bohrhäuser der Saline Ciecchocinek in Polen, von G. H. August Rost*.
- t. II, s. 257–281: Zejszner Ludwik: *O temperaturze źródeł Tatr i pasm przyległych*.

- t. II, s. 394–398: Przysiański Stanisław: *Studnie artezyjskie w Grenelle i New-Salzwerk*.
- t. III, s. 1–36: Pusch Georg Gottlob [Pusz Jerzy Bogumił]: *O temperaturze źródeł w Okolicy Warszawy*.
- t. III, s. 57–74: Zejszner Ludwik: *O skamieniałościach*.
- t. III, s. 113–149: Zejszner Ludwik: *Rzut oka na Podhale*.
- t. IV, s. 361–388: Zejszner Ludwik: *Pomiary barometryczne Beskidów, Tatr i wzniesień od nich równoległych (z dwiema tablicami)*.
- t. IV, s. 389–395: Pusch Georg Gottlob [Pusz J. B.]: *Niektóre uwagi nad rozprawą p. Ludwik Zejsznera o temperaturze źródeł Tatr*.
- t. IV, s. 445–451: Łabęcki Hieronim: *Wiadomość o nowej ustawie górniczej krakowskiej*.

1845

- t. I, s. 212–222: [?]: *O minerale składającym się z wymoczków i jego użyciu w budownictwie*.
- t. I, s. 495: Waga Antoni: *Wiadomości na drodze postępu mineralogii*.
- t. I, s. 544–571: Kossowski Kazimierz: *O kopalni rudy miedzianej około Kielc w Królestwie Polskim*.
- t. I, s. 656–661: Zejszner Ludwik: *Odpowiedź na niektóre uwagi p. Pusz nad rozprawą o temperaturze źródeł Tatr*.
- t. I, s. 697–698: Wolicki Konstanty [tłum.]: *O ważnym wynalazku p. Chuarda, zabezpieczającym od zapalenia gazów w kopalniach węgla*.
- t. I, s. 727: Waga Antoni: *Wiadomości na drodze postępu mineralogii*.
- t. II, s. 67–89: Waga Antoni: *O bursztynie i z czego on powstał*.
- t. II, s. 204–205: Wolicki Konstanty: *Dodatek do wiadomości o kopalni rudy miedzianej koło Kielc*.
- t. II, s. 205–207: Waga Antoni: *Zdanie Göpperta o pochodzeniu bursztynu*.
- t. II, s. 485–540: Łabęcki Hieronim: *O prawie własności ziemi, szczególnie zaś jej wnętrza podług dawnych praw polskich i przepisów dziś obowiązujących*.
- t. II, s. 637–646: Pusch Georg Gottlob [Pusz Jerzy Bogumił]: *O pomiarach wysokości miejsc przez uważanie współczesnych stanów barometru ze względem lub bez względu na ciśnienie pary w atmosferze oraz o bardzo prostym nowym sposobie obliczania tychże wysokości*.
- t. II, s. 646–654: Pusch Georg Gottlob [Pusz Jerzy Bogumił]: *Jeszcze kilka uwag o temperaturze źródeł i powietrza w Krakowie*.
- t. III, s. 203: Waga Antoni: *Wiadomości na drodze postępu mineralogii*.
- t. III, s. 385–391: Prażmowski Adam: *Uwagi nad artykułem p. J. B. Pusch o pomiarach wysokości miejsc przez uważanie współczesnych stanów barometru*.
- t. IV, s. 461–465: Waga Antoni: *O ptakach, które wyginęły z okręgu ziemskiego*.

1846

- t. I, s. 245–273: Łabęcki Hieronim: *Dawne żupy i żupnicy w Polsce*.
- t. II, s. 145–150: Łabęcki Hieronim [rec.]: *Nowe lub niedokładnie opisane gatunki skamieniałości tatrzańskich, odkrył i opisał Ludwik Zejszner. Poszyt I*.
- t. IV, s. 61–79: Zieliński F. [tłum.]: *Ślady historii naturalnej wszechświata. Ciała w przestrzeni, ich układ i początek* [tłum. fragmentu książki R. Chambers, Vestiges of the Natural History of Creation].

1847

- t. I, s. 185–196: Zdzitowiecki Stanisław: *Rozbiór gliny z Wielkiej Woli*.
- t. I, s. 205–206: [?]: *Krótki opis zjawisk, które towarzyszyły spadnięciu aeorolitu we Francji pod Laissac*.
- t. I, s. 209–213: Zdzitowiecki Stanisław: *Rozbiór rudy żelaznej z Tychowa pod Ilżą*.
- t. I, s. 287–305 [dok.]: Zieliński F. [tłum. fragmentu książki R. Chambers, Vestiges of the Natural History of Creation]: *Ślady historii naturalnej wszechświata. Ciała w przestrzeni, ich układ i początek*.
- t. I, s. 667–671: [?]: *Rozbiór chemiczny wody słonej (solanki) oraz ługów macicznych Ciechocinka przez Dra Edwarda Stieren.*

1848

- t. I, s. 57–91, 535–568: Zejszner Ludwik: *Podhale i północna pochyłość Tatr, czyli Tatry polskie*.
t. I, s. 262–323: Sapalski Józef: *O źródłach i rzekach podług F. Arago*.
t. II, s. 407–470: Mitkiewicz Jan: *O złocie*.
t. III, s. 96–145, 371–399, 476–531: Zejszner Ludwik: *Podróże po Beskidach, czyli opisanie części gór Karpackich, zawartych pomiędzy źródłami Wisły i Sanu*.
t. IV, s. 425–432: Zejszner Ludwik: *O formacji Jura w Ciechocinku*.

1849

- t. I, s. 284–329 [dok.]: Mitkiewicz Jan: *O złocie*.
t. II, s. 76–96: Szymański J. R.: *O złocie w Kalifornii*.
t. II, s. 639–646: Kossowski Kazimierz [rec. książki C. Oeynhausena, Opis geologiczny Górnego Śląska]: *Do redakcji Biblioteki Warszawskiej*.
t. III, s. 221–258: Zejszner Ludwik [tłum.]: *Kopalnie soli i złota w Siedmiogrodzie (wyjątek z podróży po Węgrzech i Siedmiogrodzie)*.
t. III, s. 441–481: [cd.] Zejszner Ludwik: *Podhale i północna pochyłość Tatr, czyli Tatry polskie*.
t. III, s. 586–595: Zejszner Ludwik: *Źródła mineralne w Galicji i na Bukowinie Teodora Torosiewicza*.
t. III, s. 616–619: Łabęcki Hieronim: *O mapie geologicznej Francji przez Dufrenoy i de Baumont*.
t. IV, s. 1–38: [cd.] Zejszner Ludwik: *Podhale i północna pochyłość Tatr, czyli Tatry polskie*.

1850

- t. I, s. 39–59: Jundziłł Stanisław: *Gabinet historii naturalnej i ogród botaniczny wileńskiego uniwersytetu*.
t. III, s. 456–470: Lesisz J.: *Mniemania o figurze ziemi i jej pomiarach*.

1852

- t. I, s. 174–176: Łabęcki Hieronim: *Mineralogia profesora Jastrzębowskiego*.
t. II, s. 116–130: [dok.]: Zejszner Ludwik: *Podhale i północna pochyłość Tatr, czyli Tatry polskie*.
t. II, s. 479–510: Belke Gustaw, Kremer Alexander: *Wyjątki z historii nauk przyrodzonych p. Jerzego Kiuwiera (Cuvier)*.
t. IV, s. 472–477: Zejszner Ludwik: *O utworze węgla brunatnego w Polsce i związku jego z pokładami solnymi*.

1853

- t. I, s. 204–205: [?]: *Jaskinia z kośćcami zaginionych zwierząt w kraju naszym odkryta*.
t. III, s. 319–341: Zejszner Ludwik: *Orawa*.

1855

- t. II, s. 142–145, 355–360: [?]: *Sprawozdanie z podróży naturalistów odbytej w roku 1854 do Ojcowa*.

1856

- t. II, s. 265–306: Łabęcki Hieronim: *Najdawniejsze dzieje salin aż do żupnictwa Jana Bonara, czyli do r. 1515*.
t. II, s. 408: K. S. [?][rec.]: *Wyrachowanie masy i wartości drzewa opałowego w kłocach oraz porównanie wartości tegoż z węglem kamiennym i torfem, przez Benedykta Aleksandrowicza. Warszawa, 1855*.

1857

- t. I, s. 178–202: Zagórski Apolinary: *Zarysy kosmologiczne. Budowa wszechświata, jego wielkość i dzieje utworzenia się*.

1858

- t. I, s. 18–37: Łabęcki Hieronim: *Słów kilka o starożytnej odbudowie kopalń olkuskich i machinach w tychże, o płuczkach, prażeniu rudy ołowianej i hutach dawnych pod Olkuszem (z dwiema rycinami)*.

- t. II, s. 317–337, 539–563: Belke Gustaw: *Krótki rys historii naturalnej Kamieńca Podolskiego*.
- t. III, s. 151–165, 353–379, 718–739 [dok.]: Belke Gustaw: *Krótki rys historii naturalnej Kamieńca Podolskiego*.
- t. III, s. 380–423: Łabęcki Hieronim: *Pożary w kopalniach, a przede wszystkim w Kopalniach węglowych Królestwa Polskiego (z ryciną)*.

1859

- t. I, s. 807–831: Łabęcki Hieronim: *Spisy chronologiczne dawnych żupników w Polsce*.
- t. III, s. 726–744: H. S. [?]: *Systematyczne wyliczenie ciał kopalnych u nas postrzeżonych*.

1860

- t. I, s. 440–447: Łabęcki Hieronim: *O karcie i z powodu karty geognostycznej zagłębia węglowego w Królestwie Polskim wykonanej przez Jana Hempla*.

1861

- t. IV, s. 23–245, 472–487, 715–733: Zejszner Ludwik: *O miocenicznym gipsach i marglach w południowo-zachodnich stronach Królestwa Polskiego*.

1863

- t. I, s. 559–580 [dok.]: Zejszner Ludwik: *O miocenicznym gipsach i złożach soli kuchennej w górnej części doliny Wisły przy Krakowie*.
- t. III, s. 526–538: R. [?] [rec.]: *Araukania i jej mieszkańcy. Wspomnienia z podróży na południowych prowincjach republiki chilijskiej. Przez Ignacego Domejkę, członka uniwersytetu chilijskiego, profesora kolegium w Coquimbo*.

1864

- t. III, s. 131–147: Zejszner Ludwik: *Opis geologiczny ogniw formacji Jura, rozpostartych w zachodnich stronach Polski, z wyliczeniem ich charakterystycznych skamieniałości*.

1865

- t. I, s. 458–463:
- Matuszewski Aleksander [rec.]: *Mineralogia dla niższych szkół gimnazjalnych i realnych. Napisał Karol Klęsk, nauczyciel gimnazjalny w Krakowie. Kraków 1864*.

1866

- t. I, s. 453–457: [?]: *Gabinet mineralogiczny w Nowej Aleksandrii (Puławach)*.

1867

- t. I, s. 289–299: Zejszner Ludwik: *Na jakich utworach osadziła się formacja Jura w Polsce*.

1868

- t. I, s. 338–359: Trejdosiewicz Jan: *O geologii i jej postępach*.
- t. I, s. 481–488: K. [?]: *O aeorolitach, z powodu bolidu spadłego w Sielcu dnia 30 stycznia 1868 r.*

1869

- t. I, s. 245–257: Kosiński Wincenty: *Kilka uwag o najnowszych badaniach geognostycznych w południowo-zachodnich okolicach Królestwa Polskiego oraz na Śląsku i w Galicji*.
- t. II, s. 92–107: Kaczkowski Stanisław: *Początek kuli ziemskiej i jej przyszłość*.
- t. II, s. 136–138: Strzebiński Bronisław [rec.]: *„Zarysy filozofii natury” przez Henryka Levittoux. Doktora Medycyny Uniwersytetu Paryskiego i byłej Rady Lekarskiej w Królestwie Polskim*.

Literatura

- [1] BŁACHNIO J.R., *„Biblioteka Warszawska” – forum polskiej filozofii w latach 1841–1915*. Bydgoszcz, 1999.
- [2] ESTREICHER K., *Zestawienie przedmiotów zawartych w 136 tomach „Biblioteki Warszawskiej” z lat 1841–1874*. Kraków, 1875.
- [3] MĘKARSKI S., *O genezie „Biblioteki Warszawskiej” i jej charakterze w latach 1841–1863*. Pamiętnik Literacki, 1925/1926.
- [4] PAZDUR J., *Wstęp do historii prasy technicznej w Polsce*. Warszawa, 1974.
- [5] PAZDUR J., *Polskie czasopiśmiennictwo techniczne okresu od 1831 do ok. 1870 r.* Warszawa, 1976.
- [6] PAZDUR J., *Górnictwo w polskim czasopiśmiennictwie technicznym do 1903 roku*. Pr. Nauk. Uniw. Śl., nr 196, Historia i Współczesność. Czasopiśmiennictwo górnicze w Polsce, 1977.
- [7] PAZDUR J., *Polskie czasopiśmiennictwo techniczne do około 1870 roku*. Monografie z Dziejów Nauki i Techniki, t. 65, 1978.

MINING AND GEOLOGICAL ISSUES IN “BIBLIOTEKA WARSZAWSKA” TILL 1870

The first issue of “Biblioteka Warszawska” was published in 1841. It was the only one polish magazine that periodically published articles on mining and geology until expert technical press (i.e. “Przegląd Techniczny”) came out. At the beginning “Biblioteka Warszawska” classified articles into few sections, i.e.: “Dissertations and materials” that was divided into “Natural sciences” (geology and mineralogy) and “Technology” (mining and metallurgy). Later on scientific publications on geology and mining were gathered in: “From sciences and abilities and industry”, “From journey”, “Natural sciences” and “Analysis” sections. There were four issues of “Biblioteka Warszawska” published every year, each of them was printed in about 3000 copies. Between 1841 and 1870 about a hundred articles on geology and mining were printed in the magazine. “Biblioteka Warszawska” was published till 1914.